

GMINA HRUBIESZÓW
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA LATA 2026–2031

Hrubieszów, 2026 r.

Spis treści

CZĘŚĆ I – WSTĘP	3
1. Wprowadzenie	4
2. Metodologia	6
3. Założenia polityki społecznej (Europa, kraj, województwo i powiat)	7
4. Podstawy prawne	11
CZĘŚĆ II – DIAGNOZA	14
1. Charakterystyka gminy	15
2. Działalność organizacji pozarządowych	18
3. Współpraca Gminy z organizacjami spoza gminy i kraju	22
4. Działalność GKRPA i przeciwdziałanie przemocy domowej	23
5. Rodzina, dzieci i młodzież	24
6. Osoby bezrobotne	26
7. Uzależnienia	28
8. Przestępczość i bezpieczeństwo	30
9. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy	31
10. Analiza SWOT	34
CZĘŚĆ III – PROGRAMOWA	37
1. Misja	38
2. Cele strategiczne	39
3. Określenie usług społecznych i zadań publicznych	42
4. Monitoring i ewaluacja	44
5. Wskaźniki stopnia efektywności i realizacji strategii	45
6. Źródła finansowania	46
7. Oczekiwane efekty działań	47
8. Uwagi końcowe	47

CZĘŚĆ I – WSTĘP

Część pierwsza zawiera podstawowe informacje dotyczące zasad konstruowania strategii. Przedstawione zostały w niej aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego oraz związek analizy wraz z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i społeczności.

1. Wprowadzenie

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy tych zjawisk, występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych.

W ramach prac związanych z opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Hrubieszów uwzględnione zostały obowiązujące zasady polityki społecznej, a więc:

- zasada pomocniczości (subsydiarności) – która polega na tym, że najpierw jednostka pomaga sobie sama, potem liczy na pomoc rodziny. Jeśli ta nie może pomóc, to powinna to zrobić społeczność lokalna (organizacje pozarządowe, a następnie samorząd), a na końcu państwo. Państwowa pomoc społeczna powinna być uruchamiana tylko wtedy, gdy inne drogi pomocy są zdecydowanie mniej efektywne lub niemożliwe do zastosowania. Taka kolej rzeczy kształtuje odpowiedzialność za własne życie i życie innych ludzi, wzmacnia więzi społeczne, daje poczucie samorealizacji i własnej wartości, sprzyja zaspokajaniu potrzeby przynależności do wspólnoty lokalnej, zaspokaja potrzebę bezpieczeństwa i wzajemności („dzisiaj ja tobie, jutro ty mnie”), nie ubezwłasnowolnia;
- zasada efektów odłożonych w czasie – jej istotą jest znaczny dystans czasowy pomiędzy bodźcem (działaniem mającym przekształcić rzeczywistość społeczną), a reakcją (pozytywnie rozumianą zmianą). Należy przy tym pamiętać, że „odkładany w czasie”, a więc odległy efekt wprowadzanych zmian (które często nie mogą być szybkie z przyczyn oczywistych) nierzadko wywołuje rozgoryczenie, niepokój, pretensje, a nawet odruchy protestu, buntu, nawet rozruchy. Zwłaszcza wtedy, kiedy zmiany dotyczą większości społeczeństwa lub dużych jego grup czy kategorii;
- zasada szerokiego zasięgu skutków, inaczej zasada promieniowania efektów – polega ona na tym, że działania podejmowane w obrębie któregoś z obszarów polityki społecznej, czy któregoś z jej podmiotów obejmują swoim wpływem również ich szersze lub węższe „obrzeża”, np. jeżeli pomoc społeczna skutecznie pomogła sąsiadom, to wzrasta poczucie bezpieczeństwa wśród współmieszkańców;
- zasada akceptacji społecznej – związana jest ona z tym, że jeżeli działania władz budzą pozytywne emocje społeczne (np. organizowanie wakacji dla dzieci czy rozgrywek sportowych), wówczas efekt jest szybki. To wzmacnia więzi pomiędzy decydentami,

realizatorami i ich otoczeniem. Jeśli natomiast władza lokalna musi zabiegać o akceptację swoich zamiarów, wówczas należy przygotować plan, który powinien zawierać:

- o wyjaśnienie celu podjętego działania,
 - o jawność wszelkich poczynań,
 - o poparcie zadania przez uznane w środowisku autorytety,
 - o akcję informacyjną poprzedzającą podejmowane decyzje,
 - o zaangażowanie do realizacji celu i poszczególnych jego etapów jak największej liczby osób i instytucji,
 - o obserwowanie, wskazywanie i podkreślanie pierwszych sukcesów i wspólnego ich świętowania,
 - o ujawnianie trudności i ewentualnych niepowodzeń;
- zasada kontroli społecznej – związana jest z bieżącym monitoringiem postępów w realizacji działań przez społeczność lokalną;
 - zasada aktywności i zaangażowania - polega na włączaniu (na różnych zasadach, pod różnymi pozorami i do różnych zadań) w lokalne życie społeczne jak największej grupy mieszkańców;
 - zasada kompleksowości i sprzężenia zwrotnego – wiąże się ona z tym, że jakiegokolwiek zmiany dokonane w jednym obszarze życia zawsze powodują zmiany w innych jego dziedzinach;
 - zasada pozornego altruizmu – związana jest ona z osobowością człowieka. Należy pamiętać, że wprowadzając czy planując jakieś działania społeczne często argumentujemy to dobrem powszechnym: musimy pomóc ludziom starym i niepełnosprawnym, bezradnym (dzieciom), bezdomnym. Trzeba jednak zawsze mieć na uwadze, że realizowany model ładu społecznego ma swoje różne strony – tę ogólną, ideową, dającą poczucie uczestnictwa i zgodę na społeczne czynienie czegoś dobrego i inną, wyrażającą się w pytaniu: „Co ja z tego będę mieć?”.

Polityka społeczna w kontekście generacyjnym ma konkretne zastosowania:

Dla pokolenia pracującego

- Aktywizacja
- Wykorzystanie potencjału wszystkich pracowników, w tym osób obecnie nieaktywnych
 - o Osoby w wieku 50+
 - o Osoby z niepełnosprawnościami

Dla dzieci i młodzieży

- Inwestycje w edukację
- Budowanie przyszłego kapitału ludzkiego i społecznego
- Polityka rodzinna - działania na rzecz dzieci
- Ograniczanie ubóstwa dzieci

Dla osób starszych

- Integracja społeczna

- Rozwój usług opiekuńczych w świetle postępującego wydłużania się trwania życia

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

2. Metodologia

Podstawą opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hrubieszów na lata 2026–2031 była diagnoza sytuacji społecznej przeprowadzona w 2025 roku. Jej celem było rozpoznanie najważniejszych problemów społecznych, potrzeb mieszkańców oraz określenie obszarów wymagających wsparcia i interwencji.

Diagnozę opracowano na podstawie analizy danych zastanych, pochodzących z Urzędu Gminy Hrubieszów, Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów, Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie oraz Głównego Urzędu Statystycznego (GUS).

Zgromadzone informacje poddano analizie ilościowej i jakościowej, uwzględniając lokalne uwarunkowania demograficzne, społeczne i gospodarcze. Wyniki przeprowadzonej diagnozy stanowiły podstawę do określenia celów strategicznych, kierunków działań oraz planowanych przedsięwzięć odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby mieszkańców Gminy Hrubieszów

Schemat metodologii opracowania dokumentu:

3. Założenia polityki społecznej (Europa, kraj, województwo i powiat)

Program strategiczny Unii Europejskiej na lata 2024–2029

Program strategiczny Unii Europejskiej na lata 2024–2029, przyjęty przez Radę Europejską w czerwcu 2024 roku, wyznacza najważniejsze kierunki rozwoju Wspólnoty w obliczu współczesnych wyzwań politycznych, gospodarczych i społecznych. Dokument uwzględnia zmieniającą się sytuację międzynarodową, zagrożenia dla bezpieczeństwa, przemiany klimatyczne oraz konieczność wzmacniania stabilności i odporności państw członkowskich.

Założenia programu skupiają się wokół trzech zasadniczych obszarów: wolnej i demokratycznej Europy, silnej i bezpiecznej Europy oraz zamożnej i konkurencyjnej Europy. Szczególną uwagę poświęcono ochronie wartości demokratycznych, wzmacnianiu bezpieczeństwa, rozwojowi nowoczesnej gospodarki oraz realizacji transformacji cyfrowej i ekologicznej.

Z perspektywy polityki społecznej istotne znaczenie mają działania służące poprawie warunków życia obywateli, wzmacnianiu solidarności społecznej oraz tworzeniu możliwości rozwoju dla wszystkich grup mieszkańców. Przyjęte założenia stanowią również punkt odniesienia dla działań podejmowanych przez samorządy lokalne.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności określa długofalową wizję rozwoju społecznego i gospodarczego Polski. Dokument wskazuje najważniejsze wyzwania rozwojowe oraz działania niezbędne do zapewnienia stabilnego i zrównoważonego rozwoju kraju.

Nadrzędnym założeniem strategii jest podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez wykorzystanie potencjału społecznego i gospodarczego państwa. Realizacja tego celu została oparta na trzech obszarach strategicznych, obejmujących rozwój konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, wyrównywanie szans rozwojowych poszczególnych regionów oraz poprawę sprawności funkcjonowania państwa.

Wśród istotnych kierunków działań wskazano rozwój kapitału ludzkiego, zwiększanie zatrudnienia, poprawę jakości i dostępności edukacji, rozwój technologii cyfrowych, ochronę środowiska oraz wzmacnianie potencjału społecznego. Ważne miejsce zajmuje również ograniczanie różnic pomiędzy regionami i zapewnianie mieszkańcom równego dostępu do usług publicznych.

Założenia dokumentu pozostają związane z lokalną polityką społeczną, szczególnie w zakresie poprawy jakości życia, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz wspierania rozwoju społeczności lokalnych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 określa kierunki prowadzenia polityki regionalnej państwa, koncentrując się na zapewnieniu bardziej równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych części kraju. Dokument podkreśla potrzebę ograniczania dysproporcji rozwojowych, zwłaszcza pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi.

Istotnym elementem strategii jest rozpoznawanie indywidualnych potrzeb, możliwości oraz barier występujących w poszczególnych regionach. Takie podejście umożliwia dostosowanie planowanych działań i instrumentów wsparcia do rzeczywistych uwarunkowań lokalnych.

Szczególne znaczenie przypisano obszarom zagrożonym trwałą marginalizacją, regionom o niższym poziomie rozwoju gospodarczego oraz terenom Polski Wschodniej. Strategia przewiduje wspieranie przedsiębiorczości, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, poprawę dostępności usług publicznych oraz wzmocnienie współpracy pomiędzy administracją samorządową, przedsiębiorcami i organizacjami społecznymi.

Z punktu widzenia Gminy Hrubieszów szczególnie istotne są założenia dotyczące rozwoju obszarów wiejskich, zwiększania dostępności usług społecznych oraz przeciwdziałania nierównościom w dostępie do możliwości rozwojowych.

Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027

Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027 stanowi podstawę wykorzystania funduszy europejskich w Polsce, określając najważniejsze obszary wsparcia oraz zasady realizacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Dokument zwraca szczególną uwagę na przestrzeganie zasad horyzontalnych, obejmujących równość kobiet i mężczyzn, równość szans i niedyskryminację, zapewnienie dostępności osobom z niepełnosprawnościami, zrównoważony rozwój oraz zasadę „nie czyn poważnych szkód” (DNSH).

Przyjęte rozwiązania mają zapewniać wszystkim mieszkańcom możliwość korzystania z oferowanego wsparcia, niezależnie od wieku, płci, niepełnosprawności czy sytuacji społecznej. Istotnym elementem jest również eliminowanie barier utrudniających uczestnictwo w życiu społecznym oraz uwzględnianie potrzeb osób wymagających szczególnego wsparcia.

Założenia Umowy Partnerstwa mają znaczenie dla planowania i realizacji przedsięwzięć społecznych na poziomie lokalnym, w szczególności projektów dotyczących integracji społecznej, poprawy dostępności usług oraz wyrównywania szans mieszkańców.

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 stanowi jeden z instrumentów wspierających rozwój społeczny w Polsce. Jego głównym zadaniem jest finansowanie działań

odpowiadających na potrzeby mieszkańców w obszarze zatrudnienia, edukacji, integracji społecznej, ochrony zdrowia oraz rozwoju usług społecznych.

Program obejmuje szeroki zakres przedsięwzięć, w tym aktywizację zawodową, rozwój kompetencji i kwalifikacji, wspieranie osób z niepełnosprawnościami, poprawę dostępności opieki nad dziećmi oraz wzmacnianie potencjału instytucji świadczących pomoc i usługi społeczne.

Ważnym kierunkiem wsparcia jest także rozwój edukacji włączającej, upowszechnianie uczenia się przez całe życie, podnoszenie kompetencji cyfrowych oraz wspieranie podmiotów ekonomii społecznej. Program przewiduje również działania służące rozwojowi innowacji społecznych i zwiększaniu udziału organizacji społecznych w realizacji zadań publicznych.

Z perspektywy Gminy Hrubieszów istotne znaczenie mają możliwości rozwijania lokalnego systemu usług społecznych, podnoszenia kompetencji pracowników instytucji pomocowych oraz wspierania osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027

Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 ukierunkowany jest na ograniczanie skutków ubóstwa poprzez zapewnienie wsparcia żywnościowego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.

Pomoc realizowana jest przede wszystkim poprzez przekazywanie paczek żywnościowych lub przygotowanych posiłków. Uzupełnieniem wsparcia są działania towarzyszące, takie jak warsztaty, poradnictwo oraz inicjatywy rozwijające umiejętności samodzielnego gospodarowania dostępnymi zasobami.

Program stanowi ważny element systemu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Jego założenia wpisują się w działania podejmowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej na rzecz zabezpieczenia podstawowych potrzeb mieszkańców.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu określa najważniejsze kierunki działań państwa w zakresie ograniczania ubóstwa, przeciwdziałania marginalizacji społecznej oraz zapewniania dostępu do usług odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców.

Podstawowym celem dokumentu jest poprawa sytuacji osób i rodzin doświadczających trudności życiowych, a także tworzenie warunków umożliwiających ich aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.

Działania przewidziane w programie obejmują w szczególności przeciwdziałanie ubóstwu dzieci i młodzieży, ograniczanie zjawiska bezdomności, rozwijanie usług dla osób starszych i osób

z niepełnosprawnościami oraz wzmacnianie systemu wsparcia rodzin. Istotne miejsce zajmuje także rozwój ekonomii społecznej i integracja osób zagrożonych wykluczeniem.

Dokument podkreśla znaczenie współpracy instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów działających w obszarze polityki społecznej.

Przyjęte założenia pozostają bezpośrednio związane z zadaniami realizowanymi przez Gminę Hrubieszów, szczególnie w zakresie pomocy społecznej, wspierania rodzin, rozwoju usług środowiskowych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku wyznacza kierunki wspierania podmiotów ekonomii społecznej oraz zwiększania ich udziału w realizacji działań na rzecz rozwoju społecznego i lokalnego.

Dokument zakłada wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych, spółdzielni socjalnych, przedsiębiorstw społecznych oraz innych podmiotów działających na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

W programie określono cztery podstawowe obszary działań: solidarną wspólnotę lokalną, solidarny rynek pracy, konkurencyjną przedsiębiorczość społeczną oraz solidarne społeczeństwo.

Szczególne nacisk położono na tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie reintegracji społecznej i zawodowej, rozwijanie usług społecznych oraz wzmacnianie współpracy pomiędzy samorządami a podmiotami ekonomii społecznej.

Założenia programu mogą być realizowane na poziomie lokalnym poprzez rozwijanie partnerstw, wspieranie aktywności społecznej mieszkańców oraz angażowanie organizacji społecznych w działania na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku określa długofalowe kierunki rozwoju regionu, uwzględniając jego uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe.

Jednym z najważniejszych założeń dokumentu jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzmacnianie potencjału województwa, rozwój gospodarczy, zwiększanie dostępności usług publicznych oraz ograniczanie różnic rozwojowych pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Strategia podkreśla znaczenie wykorzystania lokalnych zasobów, wspierania innowacyjności, rozwoju przedsiębiorczości oraz wzmacniania kapitału ludzkiego i społecznego. Istotną rolę przypisuje również współpracy pomiędzy samorządami, instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi i podmiotami gospodarczymi.

W wymiarze społecznym dokument wskazuje na potrzebę tworzenia warunków sprzyjających aktywności mieszkańców, poprawie dostępności infrastruktury i usług oraz wzmacnianiu spójności społecznej regionu.

Założenia Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego znajdują odzwierciedlenie w kierunkach działań planowanych na terenie Gminy Hrubieszów, w szczególności dotyczących poprawy jakości życia mieszkańców, rozwoju lokalnych usług społecznych oraz wspierania osób i rodzin wymagających pomocy.

4. Podstawy prawne

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hrubieszów na lata 2026–2031 opiera się na obowiązujących przepisach prawa regulujących zadania samorządu gminnego w zakresie pomocy społecznej, wspierania rodziny, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz organizowania i realizacji usług społecznych.

Podstawę prawną Strategii stanowią w szczególności następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 639, z późn. zm.), w szczególności art. 16b.
2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 165, z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1338, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673, z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 980, z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620, z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1718, z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 48, z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 884, z późn. zm.).

11. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151, z późn. zm.).
12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939, z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 1240, z późn. zm.).
14. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1335, z późn. zm.).
15. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 508, z późn. zm.).
16. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829, z późn. zm.).
17. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 246, z późn. zm.).
18. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1461, z późn. zm.).
19. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 199, z późn. zm.).
20. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1512, z późn. zm.).
21. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 79, z późn. zm.).
22. Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 511, z późn. zm.).
23. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 337, z późn. zm.), z uwzględnieniem ustawy z dnia 23 stycznia 2026 r. o wygaszeniu rozwiązań wynikających z ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2026 r. poz. 203).

Wymienione powyżej akty prawne stanowią najważniejsze podstawy prawne regulujące realizację zadań gminy w obszarze polityki społecznej. Przedstawiony wykaz nie wyczerpuje jednak wszystkich regulacji mających zastosowanie w tej dziedzinie. W trakcie wdrażania założeń Strategii konieczne

będzie również uwzględnianie przepisów dotyczących innych obszarów życia społecznego, w szczególności edukacji, kultury, ochrony zdrowia, finansów publicznych czy zapewniania dostępności.

Opracowując niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, uwzględniono kluczowe regulacje prawne, dążąc do zachowania zgodności i spójności jej założeń z obowiązującym prawodawstwem oraz kierunkami polityki społecznej państwa.

Oprócz dokumentów krajowych istotne znaczenie mają również dokumenty przyjmowane na szczeblu europejskim, wyznaczające kierunki działań w zakresie polityki społecznej. Pomimo że Unia Europejska nie reguluje bezpośrednio organizacji systemów pomocy społecznej w poszczególnych państwach członkowskich, podejmuje działania służące koordynacji krajowych polityk społecznych, w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania wspólnego rynku oraz realizacji wspólnych celów społecznych.

CZĘŚĆ II – DIAGNOZA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych.

1. Charakterystyka gminy

Gmina Hrubieszów jest jednym z najdalej wysuniętych na wschód obszarów Polski. Stanowi wschodnią część powiatu hrubieszowskiego, zajmującą 20,4% jego obszaru i południowo – wschodnią część województwa lubelskiego. Od wschodu graniczy poprzez rzekę Bug z Ukrainą. Gminami graniczącymi na terenie powiatu są: Horodło, Uchanie, Trzeszczany, Werbkowice i Mircze, natomiast sąsiednia gmina Białopole wchodzi w skład powiatu chełmskiego. W centrum ukształtowania terytorialnego znajduje się miasto Hrubieszów, stanowiące jednocześnie siedzibę jej organów oraz urzędu gminy, będącego jedną z jednostek organizacyjnych Gminy. Siedziba Gminy zlokalizowana jest w odległości ok. 50 km od Zamościa i Chełma oraz w odległości ok. 60 km od Krasnegostawu i Tomaszowa Lubelskiego¹.

Rys. 1. Gmina Hrubieszów na tle województwa lubelskiego i powiatu hrubieszowskiego.

Źródło: https://ughrubieszow.bip.lubelskie.pl/index.php?id=174&action=details&document_id=2172876 (dostęp 2025.08.22)

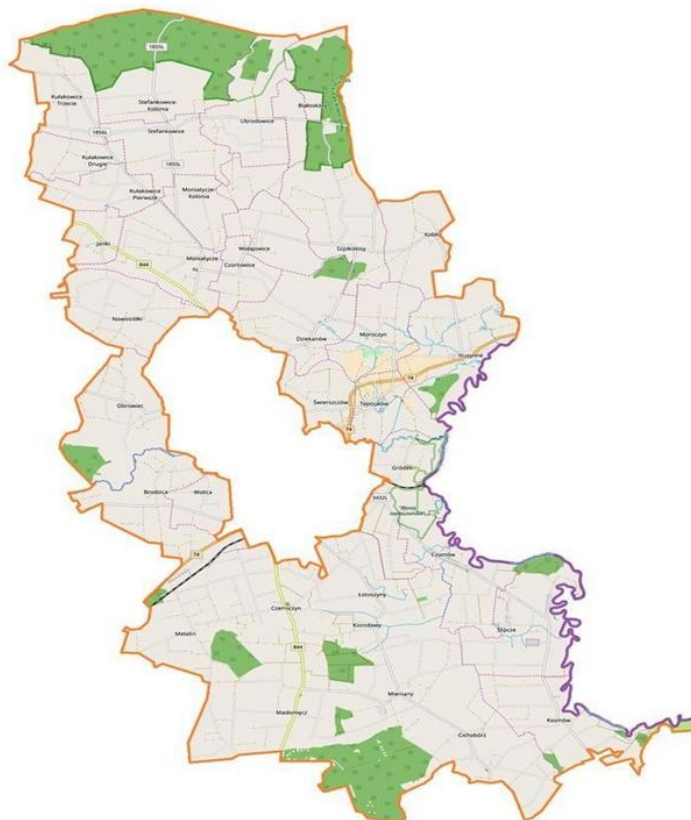
Gmina Hrubieszów zajmuje powierzchnię 259 km², co czyni ją jedną z największych obszarowo gmin w Polsce. Jej maksymalna rozciągłość na linii północ – południe wynosi ok. 29,5 km, a na linii wschód – zachód ok. 14 km. W skład gminy wchodzi 37 miejscowości (tworzących 36 sołectw - jednostek pomocniczych gminy): Annopol, Białoskóry, Brodzica, Cichobórz, Czerniczyn, Czortowice, Czumów, Dąbrowa, Dziekanów, Gródek, Husynne, Janki, Kobło, Kosmów, Kozodawy, Kułakowice Pierwsze, Kułakowice Drugie, Kułakowice Trzecie, Łotoszyny, Masłomęcz, Metelin, Mieniany, Moniatycze,

¹ Raport o stanie Gminy Hrubieszów za 2025 rok.

Moniatycze-Kolonia, Moroczyn, Nowosiółki, Obrowiec, Stefankowice, Stefankowice-Kolonia, Szpikołoso, Ślipcze, Świerszczów, Teptiuków, Turkołówka, Ubrodowice, Wolica, Wołajowice.

Każda z wymienionych miejscowości tworzy odrębne sołectwo, z wyjątkiem miejscowości Annopol i Białoskóry, tworzących wspólnie sołectwo Annopol².

Rys. 2. Mapa Gminy Hrubieszów.

Źródło: https://ughrubieszow.bip.lubelskie.pl/index.php?id=174&action=details&document_id=2172876 (dostęp 2025.08.22)

Na dzień 31 grudnia 2024 roku na terenie gminy Hrubieszów według danych ewidencji ludzkości na pobyt stały zameldowanych było 9570 mieszkańców, co stanowi ok. 12% ludności powiatu hrubieszowskiego. Gęstość zaludnienia wyniosła ok. 36,9 osób/km² (w 2023 roku było to ok. 37,3 osób/km²).

W strukturze demograficznej mieszkańców gminy zameldowanych na pobyt stały od już kilku lat zauważalna jest niewielka przewaga liczebności kobiet w stosunku do ilości mężczyzn, która wyraża się w następujących wielkościach: liczba kobiet 4814, liczba mężczyzn 4756. Jest to zjawisko występujące od 2016 roku, nie mające miejsca wcześniej, gdyż w poprzednich latach gminę zamieszkiwała większa liczba mężczyzn niż kobiet. Z analizy danych

² Raport o stanie Gminy Hrubieszów za 2025 rok

w zakresie ilości mieszkańców gminy Hrubieszów w latach 1990-2024 nasuwa się jednoznaczny wniosek, dotyczący jej systematycznego zmniejszania się, co spowodowane jest przede wszystkim ujemnym przyrostem naturalnym oraz migracją zewnętrzną³.

Dane na dzień 31 grudnia 2024 roku, dotyczące struktury wiekowej mieszkańców gminy Hrubieszów wskazują, że w 2024 roku, odnotowano zmiany w procentowym udziale mieszkańców poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. O ile w 2023 roku stwierdzony został niemal identyczny procentowy spadek liczby ludności w grupie wiekowej 0-18 i 19-65 (ok. 1%), tendencja w 2024 roku była już nieco inna. W grupie wiekowej 0-18 odnotowano bowiem największy od kilku lat spadek liczby mieszkańców w stosunku do roku poprzedniego wynoszący (-) 3,5%. Podobnie jak miało to miejsce w roku poprzednim, odnotowany został niemal identyczny procentowy spadek liczby ludności w przedziale wiekowym 19-65 na poziomie ok. (-) 1%, natomiast w przypadku mieszkańców w wieku powyżej 65 lat, w 2024 roku nastąpił wzrost ich udziału w ogólnej liczbie w stosunku do roku poprzedniego o 3 %, co przekłada się na tendencję stałego wzrostu tej grupy ludności w skali całej populacji kraju⁴.

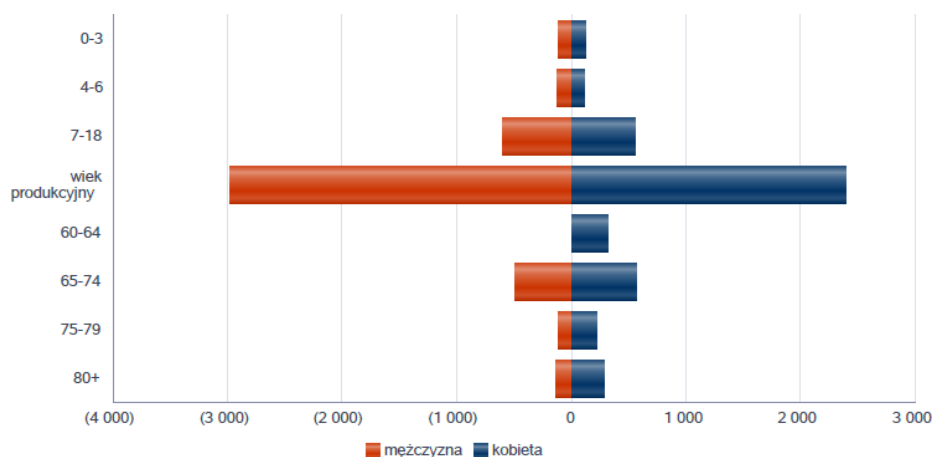
Poniżej prezentujemy w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące demografii (liczbę ludności w podziale na płeć i grupy wiekowe).

Tabela. 1 Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci w Gminie Hrubieszów.

Grupa wiekowa	Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci	
	mężczyzna	kobieta
0-3	112	130
4-6	116	112
7-18	604	564
wiek produkcyjny	2986	2395
60-64	-----	324
65-74	488	566
75-79	108	225
80+	134	290

³ Raport o stanie Gminy Hrubieszów za 2025 rok

⁴ Tamże

Źródło: dane uwzględnione w Ocenie zasobów pomocy społecznej za 2024 rok.

2. Działalność organizacji pozarządowych

Ważnym i aktywnym sektorem przyczyniającym się do rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturalnego mieszkańców gminy Hrubieszów są organizacje pozarządowe, działające w wielu obszarach. Gmina Hrubieszów aktywnie współpracuje i wspiera te organizacje w ich różnorodnych działaniach. Sprzyjający klimat dla działalności i rozwoju podmiotów trzeciego sektora powoduje, że na terenie gminy Hrubieszów nie zmniejsza się ich aktywność. Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców gminy, przejawia się w liczbie funkcjonujących organizacji pozarządowych. Przykładem prężnie działającego stowarzyszenia działającego na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej mieszkańców gminy Hrubieszów jest Stowarzyszenie "Przystań", które prowadzi Centrum Integracji Społecznej (CIS) w Mienianach. Stowarzyszenie „Przystań” jest prekursorem ekonomii społecznej na terenie gminy Hrubieszów.

Działalność podmiotów ekonomii społecznej w latach 2024 r. i 2025 przełożyło się na realizację następujących usług społecznych:

1. Stowarzyszenie „Przystań” Mieniany:
 - a) usługi opiekuńcze,
 - b) specjalistyczne usługi opiekuńcze,
 - c) realizacja programu rządowego „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”,
2. Centrum Integracji Społecznej:
 - a) poradnictwo prawne i psychologiczne dla mieszkańców Gminy Hrubieszów w ramach Punktu Konsultacyjnego,
 - b) reintegracja społeczna i zawodowa uczestników Centrum Integracji Społecznej,
 - c) poradnictwo psychologiczne, dietetyczne dla seniorów w ramach „Klub Senior +”
3. Spółdzielnia Socjalna „Galeria dobrego smaku”:
 - a) reintegracja społeczna i zawodowa pracowników spółdzielni,

- b) reintegracja społeczna i zawodowa uczestników Centrum Integracji Społecznej odbywających praktyki cukiernicze,
 - c) organizacja praktyk dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej,
 - d) organizacja warsztatów edukacyjnych dla grup przedszkolnych, szkolnych, uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej
4. Spółdzielnia Socjalna „Kuźnia talentów”:
- a) reintegracja społeczna i zawodowa pracowników spółdzielni,
 - b) reintegracja społeczna i zawodowa uczestników Centrum odbywających praktyki gastronomiczne,
 - c) organizacja praktyk dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej,
 - d) organizacja warsztatów edukacyjnych dla grup przedszkolnych, szkolnych, uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej,
 - e) realizacja usługi dowozu dzieci z niepełnosprawnością do szkół

5. Spółdzielnia Socjalna „Nasze drogi”:

- a) reintegracja społeczna i zawodowa pracowników spółdzielni,
- b) usługi pomocowe (naprawy, dowozu, koszenie trawy itp.) na rzecz osób starszych z niepełnosprawnością.

Stowarzyszenie „Przystań” w Mienianach wchodzi w skład Konsorcjum ”Przystań”, posiadającego w swoich strukturach szereg spółdzielni socjalnych:

„Galeria dobrego smaku”, „Nasze Drogi”, „Kuźnia Talentów” oraz Centrum Integracji Społecznej.

Pozostałe Stowarzyszenia i Fundacje obejmujące swoim działaniem mieszkańców gminy Hrubieszów to m.in.: Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju i Promocji Wsi Cichobórz, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Obrowiec, Stowarzyszenie Rozwoju i Promocji Wsi Dąbrowa C.L., Stowarzyszenie „Nieobojętni”, Stowarzyszenie Hrubieszowskie „Lepsze Jutro” Lokalna Grupa Działania, Stowarzyszenie Rozwoju i Wspierania Promocji Wsi Kułakowice Trzecie, Stowarzyszenie Kobiet Gminy Hrubieszów- Polskie Kwiaty, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Ziemi Hrubieszowskiej z/s w Wołajowicach, Stowarzyszenie „Sosenka” w Stefankowicach, Masłomęckie Stowarzyszenie „Wioska Gotów”, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Czumów „KRESY”, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Lokalnego Wsi Kułakowice Pierwsze, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Teptiuków, Stowarzyszenie na rzecz Wspierania i Rozwoju „Herkules”, Stowarzyszenie Sołtysów Gminy Hrubieszów, Stowarzyszenie „Dolina Bugu” w Ślipczu, Stowarzyszenie „Przystań” Mieniany oraz Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne „Swoje Chwalimy”.

Z pozostałych organizacji posiadających różne formy organizacyjne i funkcjonujących na terenie gminy Hrubieszów, wyróżnić można dodatkowo:

1. 17 Ochotniczych Straży Pożarnych w miejscowościach: Brodzica, Czerniczyn, Dąbrowa,

- Dziekanów, Kobło, Kozodawy, Kułakowice Trzecie, Masłomęcz, Mieniany, Moniatycze, Nowosiółki, Obrowiec, Stefankowice, Ślipse, Teptiuków, Ubrodowice, Wołajowice;
2. 28 Kół Gospodyń Wiejskich w miejscowościach: Brodzica, Cichobórz, Czerniczyn, Czumów, Dąbrowa, Dziekanów, Gródek, Husynne, Janki, Kobło, Kosmów, Kozodawy, Kułakowice Pierwsze, Kułakowice Trzecie, Masłomęcz, Metelin, Mieniany, Moniatycze, Moroczyn, Nowosiółki, Obrowiec, Stefankowice, Szpikołasy, Ślipse, Świerszczów, Teptiuków, Ubrodowice, Wolica;
 3. 4 Kluby Seniora: Klub „Senior+” w Kułakowicach Trzecich, Klub Seniora „Srebrne Świerki” w Kułakowicach Trzecich, Klub Seniora „Biedronki” w Ślipse oraz Klub Seniora „Kwiaty Jesieni” w Obrowcu;
 4. jeden Klub Sportowy „HURAGAN” Hrubieszów;
 5. Fundacja „Czasoprzezeń” w Koble.

Na terenie gminy działają dodatkowo Gminna Rada Seniorów oraz Rada Gminna Kół Gospodyń Wiejskich.

1. Koła Gospodyń Wiejskich w Gminie Hrubieszów są aktywnymi podmiotami społecznymi, angażującymi się w działalność kulturalną i integracyjną, a ich rozwój wspierany jest poprzez dostęp do infrastruktury gminnej oraz możliwość pozyskania funduszy. Koła Gospodyń Wiejskich są częścią szerszego katalogu różnorodnych i prężnie działających organizacji społecznych oraz pozarządowych w Gminie Hrubieszów. Gmina aktywnie buduje partnerstwa z tymi organizacjami co sprzyja rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz pobudza aktywność obywateli. Stanowi to bardzo ważny czynnik aktywizacji społecznej i efektywnego rozwoju lokalnej społeczności.

2. Istotną rolę w zakresie lokalnej aktywności społecznej odgrywa Gminna Rada Seniorów. Działalność Rady wpisuje się w szerszy kontekst kompleksowej polityki senioralnej wdrożonej przez Gminę Hrubieszów. Ma ona na celu zwiększenie aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym.

Podmioty ekonomii społecznej w Gminie Hrubieszów mają solidną podstawę do rozwoju dzięki wysokiej aktywności lokalnej społeczności oraz bezpośredniemu wsparciu ze strony władz gminnych - finansowemu, organizacyjnemu i infrastrukturalnemu⁵.

Gmina Hrubieszów uznaje znaczenie podmiotów i organizacji pozarządowych i aktywnie dąży do wspierania ich działalności poprzez współpracę, finansowanie i tworzenie sprzyjających warunków do ich rozwoju. Co roku po konsultacjach społecznych przyjmowany jest „Roczny Program Współpracy Gminy Hrubieszów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami”, co tworzy sprzyjający klimat dla działalności i rozwoju podmiotów trzeciego sektora.

W 2025 roku Gmina Hrubieszów współpracowała z organizacjami na wielu płaszczyznach, związanych z rozwojem Gminy i regionu oraz wspieraniem działań na rzecz różnych grup społecznych. Partnerskie

⁵ Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Gminy Hrubieszów na lata 2025-2027

podejście, chęć współpracy samorządu oraz pomoc finansowa i pozafinansowa udzielana organizacjom pozarządowym pozytywnie wpływa na kontakty i wzajemne relacje z trzecim sektorem.

Gmina Hrubieszów promuje lokalne organizacje pozarządowe i podejmowane przez nie działania na swojej stronie internetowej, profilu FB oraz stronie Gminnego Ośrodka Kultury w Hrubieszowie z/s w Wołajowicach. Pomimo przeprowadzonych szkoleń, jak również wsparcia ze strony pracowników urzędu gminy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne potrzebują dalszej pomocy zarówno przy sporządzeniu różnego rodzaju dokumentów, jak też wsparcia ich w bieżącym funkcjonowaniu organizacji.

Organizacje pozarządowe wniosły bardzo duży wkład pracy w realizację wielu projektów i zadań budując świadome społeczeństwo obywatelskie. Z jednej strony były to zaangażowanie i kreatywność, z drugiej zaś wymierne środki finansowe czy pozafinansowe, czyli głównie aktywność wolontariuszy i członków organizacji. Nierzadko organizacje pozyskiwały dzięki swoim staraniom wsparcie finansowe z różnych programów krajowych oraz od sponsorów prywatnych⁶.

⁶ Sprawozdanie z realizacji rocznego programu współpracy Gminy Hrubieszów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w 2025 r.

3. Współpraca Gminy z organizacjami spoza gminy i kraju

Gmina Hrubieszów jako jednostka samorządu terytorialnego, podobnie jak w roku poprzednim, również w roku 2025 pozostawała członkiem wielu organizacji i porozumień działających na rzecz rozwoju samorządności, krzewienia zasad demokracji, utrwalania standardów społeczeństwa obywatelskiego, a nawet współpracy międzynarodowej.

Do najaktywniejszych z nich należą:

1. Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu „Bug” z siedzibą w Chełmie,
2. Konwent Współpracy Samorządowej Polska – Ukraina z siedzibą w Szczecinie,
3. Związek Gmin Lubelszczyzny,
4. Stowarzyszenie Hrubieszowskie „Lepsze Jutro” Lokalna Grupa Działania.

Gmina Hrubieszów jest również członkiem takich organizacji jak:

1. Stowarzyszenie Polska Sieć Odnowy i Rozwoju Wsi z siedzibą w Kamieniu Śląskim,
2. Stowarzyszenie Samorządów Euroregion Rostocze z siedzibą w Tomaszowie Lubelskim,
3. Związek Transgraniczny Euroregion Rostocze z siedzibą w Tomaszowie Lubelskim.

Gmina Hrubieszów współpracuje również na podstawie podpisanych porozumień z samorządami z zagranicy, tj. miastem Włodzimierz i Żwanięką Terytorialną Gromadą, oba na Ukrainie.

W listopadzie 2024 roku Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie zwrócił się do Gminy Hrubieszów z propozycją nawiązania współpracy partnerskiej z samorządem ukraińskim z Obwodu Chmielnickiego i wsparcia procesu nawiązania tej współpracy, włącznie z doprowadzeniem do zawarcia umowy partnerskiej. Oprócz Gminy Hrubieszów, do współpracy z ukraińskimi samorządami wybrane zostały jeszcze trzy inne samorządy z województwa lubelskiego, tj. Powiat Krasnostawski, Gmina Kraśnik i Gmina Tarnawatka. Dla każdego samorządu dobrany został inny samorząd z terenu Ukrainy. Jako partner dla Gminy Hrubieszów została wskazana Żwanięcka Gromada Terytorialna, ukraińska jednostka samorządu lokalnego będąca odpowiednikiem polskiej gminy. Do uroczystego podpisania umowy partnerskiej doszło w dniu 13 marca 2025 r., podczas Samorządowego Kongresu Trójmorza w Lublinie. Efektem tej umowy była wizyta delegacji ukraińskiego partnera na terenie Gminy Hrubieszów w dniach 24-26 lipca 2026 roku.

Działania związane z członkostwem Gminy Hrubieszów w Konwencie Współpracy Samorządowej Polska – Ukraina skupiały się głównie na kwestiach współdziałania i konsultacji⁷.

⁷ Raport o stanie Gminy Hrubieszów za 2025 rok

4. Działalność GKRPA i przeciwdziałanie przemocy domowej

Do ustawowych zadań GKRPA należą:

- Inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
- Podejmowanie czynności zmierzających do orzekania o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.
- Opiniowanie wydania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy.
- Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.
- Realizacja procedury „Niebieskie Karty”.
- Udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grupach roboczych.

Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży, jakie miały miejsce na terenie Gminy Hrubieszów:

Na terenie Gminy Hrubieszów działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży stanowią istotny element przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy oraz innym zachowaniom ryzykownym. Ich głównym celem jest kształtowanie właściwych postaw społecznych, promowanie zdrowego stylu życia, wzmacnianie kompetencji psychospołecznych oraz zwiększanie świadomości młodych mieszkańców w zakresie występujących zagrożeń.

Do ważniejszych form oddziaływań profilaktycznych można zaliczyć:

1. Programy i warsztaty profilaktyczne – dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniom behawioralnym.
2. Zajęcia dotyczące przeciwdziałania przemocy i agresji – rozwijające umiejętności rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z emocjami i budowania prawidłowych relacji rówieśniczych.
3. Kampanie informacyjno-edukacyjne – zwiększające świadomość dzieci i młodzieży w zakresie szkodliwości używek, zdrowia psychicznego oraz bezpiecznych zachowań.
4. Wydarzenia sportowe, rekreacyjne i integracyjne – promujące aktywne i wartościowe formy spędzania czasu wolnego jako alternatywę dla zachowań ryzykownych.
5. Działania edukacyjne skierowane do rodziców i opiekunów – wspierające rozwijanie kompetencji wychowawczych, rozpoznawanie zagrożeń oraz wzmacnianie relacji rodzinnych.

Podejmowanie tego rodzaju inicjatyw sprzyja budowaniu bezpiecznego środowiska wychowawczego, wzmacnianiu czynników chroniących oraz ograniczaniu ryzyka występowania problemów społecznych wśród najmłodszych mieszkańców gminy.

Procedura zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego

Statystyka wniosków złożonych do GKRPA w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego:

Tabela 2. Liczba wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe

Rok	liczba wniosków
2023	5
2024	10
2025	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmuje gmina, w szczególności w ramach pracy zespołu interdyscyplinarnego, opartej na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb.

W ramach podejmowania działań w środowiskach zagrożonych przemocą w rodzinie prowadzono procedury „Niebieskich Kart”.

W 2023 roku zgłoszono 17 wniosków o „Niebieską Kartę”.

W 2024 roku zgłoszono 28 wniosków o „Niebieską Kartę”.

W 2025 roku zgłoszono 22 wnioski o „Niebieską Kartę”.

Jak można zauważyć, w ostatnim roku tendencja jest spadkowa, co może świadczyć o skuteczności działań profilaktycznych i interwencyjnych prowadzonych przez Gminę Hrubieszów.

5. Rodzina, dzieci i młodzież

Rodzina jest podstawowym i najważniejszym środowiskiem, w którym dzieci otrzymują opiekę, wychowanie oraz kształtują swoje wartości, normy i tożsamość. To właśnie w rodzinie dzieci uczą się podstawowych umiejętności społecznych, językowych oraz emocjonalnych, a także zdobywają pierwsze doświadczenia związane z relacjami międzyludzkimi.

Występujące trudności życiowe są niemal nieuniknione i mogą wynikać z różnych sytuacji, takich jak problemy zawodowe, utrata pracy, konflikty w małżeństwie czy relacjach międzyludzkich. Bardzo często źródłem problemów rodzinnych są trudności wychowawcze związane z rozwojem dzieci, które na różnych etapach potrzebują odpowiedniej uwagi i mądrych działań wychowawczych. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w kompetencje rodzicielskie, mogą radzić sobie z problemami samodzielnie lub z pomocą krewnych, znajomych czy specjalistów.

W rodzinach dotkniętych wieloma problemami – takimi jak deficyty opiekuńczo-wychowawcze, trudności materialne oraz kwestie psychologiczne – skuteczne przezwyciężenie trudnej sytuacji wymaga kompleksowego i długofalowego wsparcia. Tego rodzaju wsparcie powinno obejmować różne poziomy działania ze strony służb społecznych, obejmujące zarówno interwencje krótkoterminowe, jak i działania długofalowe, mające na celu odbudowę stabilności emocjonalnej, poprawę warunków materialnych oraz wsparcie rozwoju kompetencji wychowawczych rodziny. Kluczem jest wielowymiarowe podejście, które uwzględnia indywidualne potrzeby i możliwości konkretnej rodziny, a także współpracę różnych instytucji i specjalistów.

Obszar rodziny w Gminie Hrubieszów stoi przed wieloma wyzwaniami, wśród których kluczowe to niska dzietność, spadająca liczba urodzeń, a także problemy opiekuńczo-wychowawcze. W wielu sytuacjach kryzysowych, brakuje wsparcia ze strony najbliższego otoczenia, co prowadzi do konieczności interwencji ze strony systemu pomocy społecznej.

Na podstawie analizy posiadanych danych, zauważyć można, że w 2024 roku z pomocy społecznej skorzystało 146 rodzin, co stanowi wzrost w porównaniu do 134 rodzin w roku poprzednim. Wzrostowi uległa liczba osób wymagających pomocy instytucjonalnej, co wskazuje na pogłębiające się problemy rodzinne i społeczne.

Problemy rodzinne mają bardzo dużą skalę i wymagają zintegrowanych, wielopoziomowych działań. Wśród najczęstszych trudności są bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, powielanie negatywnych wzorców z poprzednich pokoleń, a także dziedziczenie problemów charakterystycznych dla danego środowiska. Te czynniki negatywnie wpływają na jakość życia dzieci oraz ich przyszłe możliwości rozwoju, co podkreśla konieczność kompleksowego i skoordynowanego wsparcia w celu przeciwdziałania narastającym problemom społecznym. Działania pomocowe wymagają intensywnego wsparcia rodzin w trudnych sytuacjach oraz działań profilaktycznych, co zapobiegne eskalacji tych problemów.

Poprawa jakości życia rodzin oraz dzieci i młodzieży zamieszkałych w Gminie Hrubieszów poprzez zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych świadczonych na rzecz rodziny oraz wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, wsparcie w sytuacjach kryzysowych, aby dzieci mogły dorastać w warunkach rodzinnych lub zbliżonych do rodzinnych, poprzez:

Zwiększenie kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci

- organizacja programów wsparcia dla rodziców, w tym poradnictwo rodzinne, psychologiczny i doradztwo zawodowe,
- organizacja warsztatów wychowawczych, kursów pierwszej pomocy dla rodziców oraz szkoleń dotyczących rozwoju psychofizycznego dzieci,
- organizacja szkoleń i warsztatów dla rodziców w zakresie nowoczesnych metod wychowawczych,
- promowanie edukacji rodzicielskiej poprzez poradniki, kursy i spotkania z ekspertami,
- mediacje i wsparcie dla małżeństw i par obejmujące terapie małżeńską oraz warsztaty komunikacyjne.

Stworzenie dzieciom i młodzieży warunków do wszechstronnego rozwoju

- organizacja dodatkowych zajęć sportowych, artystycznych i edukacyjnych w szkołach i świetlicach, które pozwolą dzieciom i młodzieży rozwijać swoje pasje i zainteresowania,
- „Przystanek w drodze do domu” – zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży w czasie oczekiwania na powrót do domu po szkole,
- wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla dzieci i młodzieży w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- warsztaty profilaktyczno-terapeutyczne (zajęcia ze specjalistami – psycholog, pedagog, psychiatra, terapeuta), kolonie i obozy profilaktyczne,
- pobudzanie aktywności obywatelskiej poprzez utworzenia grup wolontariatu,

Zapewnienie rodzinom doświadczającym trudności dostępu do kompleksowego wsparcia

- dostęp do wsparcia psychologicznego, prawnego i socjalnego dla rodzin w kryzysie,
- rozwój usług asystenta rodziny, który będzie wspierał rodziny w codziennych wyzwaniach oraz w procesie wychodzenia z kryzysu,
- rozwój usług opieki wytchnieniowej oraz asystentury rodziny, aby odciążyć opiekunów osób zależnych i umożliwić im czas na regenerację oraz załatwienie spraw osobistych,
- zwiększenie dostępności i jakości poradnictwa specjalistycznego dla rodzin poprzez utworzenie i rozwój punktów poradnictwa rodzinnego, w tym usług psychoterapeutycznych, mediacyjnych i psychologicznych,

6. Osoby bezrobotne

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,

- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Do głównych powodów dużej liczby osób pozostających bez pracy w gminie należą niezmiennie: jej położenie, rolniczy charakter, brak zakładów produkcyjnych i przetwórczych, problemy komunikacyjne powodowane niską jakością dróg oraz brak atrakcyjnych terenów inwestycyjnych i rozwiniętej bazy turystycznej. W roku objętym „Raportem...” odnotowano niestety wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy w stosunku do lat poprzednich (lata 2023-2024). Z analizy danych zgromadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie wynika, że w 2025 roku liczba osób nieposiadających pracy wyniosła 528, czyli o 39 więcej niż na koniec 2024 roku tj o ok. 8%. W 2024 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu gminy Hrubieszów zmniejszyła się o ok. 2,3% w stosunku do 2023 roku (w roku 2023 było to ok. 6% względem 2022 roku).

Tabela 3. Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne na terenie gminy Hrubieszów w latach 2020-2025.

Płeć	Rok					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kobiety	284	263	258	248	239	251
Mężczyźni	290	285	274	252	250	277
Razem	574	548	532	500	489	528

Źródło: Raport o stanie Gminy Hrubieszów za 2025 rok - opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie.

Tabela 4. Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne na terenie gminy Hrubieszów w latach 2020-2025 według grup wiekowych.

Wiek	Liczba osób						%
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	xxx
Do 25 roku życia	97	102	100	111	105	125	23,7
25-30	200	180	179	176	178	193	36,5
30-50	172	148	129	107	100	96	18,2
Powyżej 50	105	118	124	106	106	114	21,6
Razem	574	548	532	500	489	528	100

Źródło: Raport o stanie Gminy Hrubieszów za 2025 rok - opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie.

Jak wynika z analizy powyższych danych największą liczbę osób bezrobotnych w okresie od 2020 roku do końca 2025 roku stanowiły nadal osoby w przedziale wiekowym 25-30 lat, na koniec 2025 roku było to 36,5%. Znaczny wzrost liczby bezrobotnych miał miejsce również w przedziale wiekowym do 25 roku życia i wyniósł ok 19% w stosunku do końca 2024 roku.

W 2025 roku pozostający bez pracy, zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hrubieszowie mieszkańcy gminy Hrubieszów stanowili ok. 17,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie hrubieszowskim, których łączna liczba wynosiła 2990.

Stopa bezrobocia zarejestrowanego w grudniu 2025 roku wyniosła dla województwa lubelskiego i kraju odpowiednio 8,1% (w grudniu 2024 roku – 7,4%) i 5,7% (w grudniu 2024 roku -5,1%).

Należy pamiętać, że niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci⁸.

7. Uzależnienia

Problemy wynikające z nadmiernego spożywania alkoholu oraz zażywania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych stanowią obecnie jedno z istotniejszych wyzwań społecznych. Zjawisko to wywiera negatywny wpływ na wiele obszarów życia, w szczególności na poczucie bezpieczeństwa publicznego, stan zdrowia mieszkańców, funkcjonowanie rodzin oraz relacje międzyludzkie. Nadużywanie substancji psychoaktywnych może prowadzić do wzrostu zachowań agresywnych, przemocy domowej, konfliktów z prawem, a także trudności w podejmowaniu i utrzymaniu zatrudnienia. Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest sięganie po alkohol i narkotyki przez osoby nieletnie, które mogą stawać się zarówno sprawcami, jak i ofiarami czynów zabronionych. Uzależnienia wpływają również na osłabienie więzi rodzinnych, pogorszenie sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego.

⁸ Raport o stanie Gminy Hrubieszów za 2025 rok

Ustalenie rzeczywistej liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest zadaniem trudnym, ponieważ znaczna część osób dotkniętych tym problemem nie korzysta z pomocy specjalistycznej ani wsparcia instytucjonalnego. W celu określenia skali zjawiska można posługiwać się zarówno danymi szacunkowymi opracowywanymi na podstawie badań populacyjnych, w tym analizami przygotowywanymi przez instytucje zajmujące się profilaktyką uzależnień, jak również informacjami gromadzonymi przez podmioty realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałania uzależnieniom.

Według przedstawicieli instytucji działających w obszarze pomocy społecznej jednym z najpoważniejszych problemów występujących na terenie Gminy Hrubieszów jest nadużywanie alkoholu. Należy jednak podkreślić, że skala tego zjawiska nie zawsze znajduje pełne odzwierciedlenie w danych statystycznych Ośrodka Pomocy Społecznej. Wynika to z faktu, że nie wszystkie osoby zmagające się z problemem alkoholowym spełniają kryteria uprawniające do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. W konsekwencji część osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnienia pozostaje poza oficjalnymi statystykami instytucji pomocowych, mimo że ich sytuacja może wymagać wsparcia o charakterze terapeutycznym, psychologicznym lub społecznym.

Problematyka alkoholizmu obejmuje całokształt negatywnych zjawisk związanych ze spożywaniem napojów alkoholowych, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Uzależnienie od alkoholu wiąże się przede wszystkim z ograniczeniem zdolności kontrolowania jego spożycia, trudnościami w zaprzestaniu picia oraz występowaniem konsekwencji zdrowotnych, rodzinnych i zawodowych. Problem ten można rozpatrywać w dwóch podstawowych płaszczyznach:

- **jako uzależnienie od alkoholu** – zaburzenie charakteryzujące się utratą kontroli nad spożywaniem alkoholu, trudnościami w utrzymaniu abstynencji oraz negatywnymi następstwami zdrowotnymi i społecznymi;
- **jako problem społeczny** – związany z rozpowszechnieniem spożywania alkoholu, funkcjonującymi w społeczeństwie wzorcami i postawami wobec picia oraz jego wpływem na życie rodzinne, zawodowe i społeczne.

Ograniczanie negatywnych skutków nadużywania alkoholu wymaga podejmowania systematycznych i wielokierunkowych działań, obejmujących zarówno profilaktykę, edukację, jak i pomoc osobom uzależnionym oraz ich rodzinom. Szczególne znaczenie mają przedsięwzięcia skierowane do dzieci i młodzieży, których celem jest kształtowanie prawidłowych postaw, rozwijanie umiejętności radzenia

sobie z presją otoczenia oraz zwiększanie świadomości zagrożeń wynikających z używania substancji psychoaktywnych. Działania profilaktyczne powinny opierać się przede wszystkim na programach rekomendowanych oraz rozwiązaniach, których skuteczność znajduje potwierdzenie w badaniach naukowych.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu uzależnieniom na terenie Gminy Hrubieszów odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która w ramach swoich ustawowych kompetencji podejmuje działania służące ograniczaniu problemów alkoholowych, motywowaniu osób uzależnionych do podjęcia leczenia oraz wspieraniu rodzin doświadczających negatywnych konsekwencji nadużywania alkoholu. Istotnym narzędziem realizacji lokalnej polityki w tym zakresie jest również gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określający najważniejsze kierunki działań profilaktycznych, edukacyjnych i pomocowych.

Skuteczność podejmowanych przedsięwzięć zależy w dużej mierze od współpracy instytucji samorządowych, Centrum Usług Społecznych, placówek oświatowych, Policji, podmiotów ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych. Kompleksowe podejście do problematyki uzależnień pozwala nie tylko ograniczać ich negatywne konsekwencje, ale również wzmacniać czynniki chroniące i budować bezpieczne środowisko życia mieszkańców Gminy Hrubieszów.

8. Przestępczość i bezpieczeństwo

Przestępczość stanowi jeden z istotnych problemów społecznych, wpływających na poziom bezpieczeństwa oraz jakość życia mieszkańców. Pomimo że zachowania przestępcze dotyczą stosunkowo niewielkiej części społeczeństwa, ich występowanie może negatywnie oddziaływać na funkcjonowanie społeczności lokalnej, poczucie bezpieczeństwa, wzajemne zaufanie oraz kształtowanie postaw i zachowań społecznych. Szczególne znaczenie ma zatem podejmowanie działań zapobiegających przestępczości, ograniczających jej skutki oraz wzmacniających bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Hrubieszów.

W analizie zjawiska przestępczości wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje:

- **Przestępczość ujawniona (zarejestrowana)** – obejmuje przestępstwa, o których informacje zostały przekazane organom ścigania w wyniku zgłoszeń obywateli lub czynności podejmowanych przez właściwe służby i które zostały odnotowane w oficjalnych statystykach.
- **Przestępczość nieujawniona (ukryta)** – dotyczy czynów zabronionych, które rzeczywiście miały miejsce, jednak nie zostały zgłoszone lub wykryte przez organy ścigania, w związku z czym nie znajdują odzwierciedlenia w danych statystycznych.

Analiza poziomu przestępczości stanowi ważny element diagnozy sytuacji społecznej gminy, ponieważ pozwala identyfikować najczęściej występujące zagrożenia oraz określać kierunki działań profilaktycznych.

Według szacunkowych danych statystycznych za 2024 rok, opartych na oszacowaniu wskaźników powiatowych, na terenie Gminy Hrubieszów liczba przestępstw stwierdzonych wynosiła około **126**, co odpowiadało wskaźnikowi **13,89 przestępstwa na 1000 mieszkańców**. Wartość ta była niższa od średniej odnotowanej w województwie lubelskim oraz w całym kraju.

W strukturze szacowanej przestępczości dominowały przestępstwa o charakterze kryminalnym, których liczbę określono na około 67. Odnotowano również szacunkowo 29 przestępstw gospodarczych, 33 przestępstwa przeciwko mieniu, 17 przestępstw drogowych oraz 4 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw na poziomie powiatu wynosił 84%⁹.

W kontekście lokalnej polityki społecznej szczególnej uwagi wymagają przestępstwa związane z przemocą domową, uzależnieniami oraz zagrożeniami bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Skuteczne przeciwdziałanie tym zjawiskom wymaga współpracy Policji, Centrum Usług Społecznych, placówek oświatowych, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innych instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i pomoc mieszkańcom.

Istotnym kierunkiem działań pozostaje rozwijanie profilaktyki społecznej, zwiększanie świadomości mieszkańców, wspieranie rodzin doświadczających sytuacji kryzysowych oraz wzmacnianie współpracy pomiędzy służbami i instytucjami działającymi na terenie gminy.

9. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy

Rozpoznanie sytuacji społecznej Gminy Hrubieszów pozwala wskazać szereg problemów i wyzwań, które wpływają na jakość życia mieszkańców oraz wyznaczają kierunki działań podejmowanych przez samorząd lokalny i instytucje pomocy społecznej. Problemy te mają zróżnicowany charakter i dotyczą zarówno sytuacji materialnej i rodzinnej mieszkańców, jak również przemian demograficznych, zdrowia, bezpieczeństwa oraz dostępu do usług społecznych.

Szczególne znaczenia nabierają następujące obszary problemowe:

1. Starzenie się społeczeństwa i niekorzystne zmiany demograficzne

Jednym z istotnych wyzwań dla Gminy Hrubieszów są przemiany demograficzne, w tym starzenie się mieszkańców oraz ryzyko zmniejszania się liczby ludności. Zjawiska te wiążą się z rosnącym zapotrzebowaniem na usługi opiekuńcze, wsparcie w codziennym funkcjonowaniu oraz działania sprzyjające aktywizacji i integracji osób starszych. Szczególnej uwagi wymagają seniorzy prowadzący

⁹ Źródło danych liczbowych: Gmina Hrubieszów w liczbach – przestępczość, 2024 r.

jednoosobowe gospodarstwa domowe, osoby samotne oraz mieszkańcy mający ograniczony dostęp do transportu i usług publicznych.

2. Ubóstwo i trudna sytuacja materialna części mieszkańców

Istotnym obszarem lokalnej polityki społecznej pozostaje przeciwdziałanie ubóstwu oraz wspieranie osób i rodzin doświadczających trudności finansowych. Niskie dochody, ograniczone możliwości zatrudnienia, choroby, niepełnosprawność czy niespodziewane sytuacje kryzysowe mogą prowadzić do pogorszenia warunków życia i zwiększenia zależności od pomocy instytucjonalnej. Ważne jest zatem podejmowanie działań ukierunkowanych nie tylko na zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych, ale również na wzmacnianie samodzielności i aktywności społecznej mieszkańców.

3. Bezrobocie i ograniczone możliwości aktywizacji zawodowej

Problemem wymagającym uwagi pozostaje sytuacja osób mających trudności ze znalezieniem lub utrzymaniem zatrudnienia. Szczególnie narażone na wykluczenie z rynku pracy mogą być osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych oraz mieszkańcy sprawujący opiekę nad członkami rodziny. Ograniczona liczba lokalnych miejsc pracy oraz konieczność dojazdów do większych ośrodków mogą dodatkowo utrudniać aktywność zawodową.

4. Uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu i używaniem substancji psychoaktywnych stanowią ważny obszar działań profilaktycznych i pomocowych. Ich konsekwencje mogą obejmować pogorszenie stanu zdrowia, trudności finansowe, konflikty rodzinne, zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych oraz wzrost ryzyka przemocy domowej. Szczególne znaczenie ma prowadzenie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, a także zapewnienie wsparcia osobom uzależnionym i członkom ich rodzin.

5. Przemoc domowa i problemy opiekuńczo-wychowawcze

Przemoc domowa stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa oraz prawidłowego funkcjonowania rodzin. Wymaga podejmowania skoordynowanych działań przez instytucje pomocy społecznej, Policję, placówki oświatowe i ochrony zdrowia. Równie istotnym problemem są trudności opiekuńczo-wychowawcze, które mogą wynikać z konfliktów rodzinnych, uzależnień, niewydolności wychowawczej lub trudnej sytuacji materialnej. Niezbędne pozostaje rozwijanie poradnictwa specjalistycznego, pracy socjalnej i wsparcia rodzin w prawidłowym pełnieniu ich funkcji.

6. Niepełnosprawność, przewlekłe choroby i ograniczony dostęp do usług opiekuńczych

Osoby z niepełnosprawnościami, osoby przewlekłe chore oraz mieszkańcy wymagający wsparcia w codziennym funkcjonowaniu stanowią grupę wymagającą szczególnej uwagi ze strony lokalnego systemu pomocy społecznej. Istotnymi wyzwaniami są bariery architektoniczne i komunikacyjne, ograniczona samodzielność oraz trudności w dostępie do rehabilitacji, specjalistycznej opieki i usług

wspierających. Ważnym kierunkiem działań jest rozwijanie usług świadczonych w środowisku zamieszkania, opieki wytechnieniowej oraz wsparcia dla opiekunów rodzinnych.

7. Samotność i zagrożenie wykluczeniem społecznym

Ważnym problemem jest również ryzyko izolacji społecznej, szczególnie wśród osób starszych, samotnych, z niepełnosprawnościami oraz mieszkańców mających ograniczone możliwości uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności. Rozproszenie zabudowy i odległość od miejsc świadczenia usług mogą dodatkowo utrudniać udział w wydarzeniach społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. Istotne znaczenie ma zatem rozwijanie inicjatyw integracyjnych, działalności klubów seniora, świetlic wiejskich oraz innych form aktywności społecznej.

8. Ograniczona dostępność specjalistycznych usług społecznych i zdrowotnych

Wiejski charakter Gminy Hrubieszów wiąże się z wyzwaniami dotyczącymi dostępności części usług publicznych. Szczególnie istotne są potrzeby związane z dostępem do specjalistycznej opieki zdrowotnej, wsparcia psychologicznego, poradnictwa prawnego, rehabilitacji oraz usług opiekuńczych. Dla osób starszych, z niepełnosprawnościami i niemających własnego środka transportu odległość od placówek świadczących pomoc może stanowić dodatkową barierę.

9. Zagrożenia dotyczące dzieci i młodzieży

Ważnym obszarem działań społecznych jest przeciwdziałanie problemom występującym wśród dzieci i młodzieży, w tym zachowaniem ryzykownym, uzależnieniom, cyberprzemocy, trudnościom emocjonalnym oraz problemom w relacjach rówieśniczych. Szczęólnego znaczenia nabiera zapewnienie dostępu do wsparcia psychologicznego, rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz tworzenie bezpiecznych i atrakcyjnych możliwości spędzania czasu wolnego.

10. Potrzeba wzmacniania aktywności i integracji społeczności lokalnej

Istotnym wyzwaniem pozostaje rozwijanie aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie współpracy pomiędzy mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami samorządowymi. Wspieranie lokalnych inicjatyw, działalności organizacji społecznych, kół gospodyń wiejskich, klubów seniora oraz grup nieformalnych może przyczyniać się do przeciwdziałania izolacji społecznej i budowania silniejszych więzi międzyludzkich.

Podsumowanie

Przedstawione problemy i wyzwania społeczne są ze sobą wzajemnie powiązane, a ich współwystępowanie może prowadzić do pogłębiania trudności życiowych mieszkańców. Przykładowo bezrobocie i niskie dochody mogą zwiększać ryzyko ubóstwa, natomiast przewlekła choroba, niepełnosprawność lub samotność mogą powodować wzrost zapotrzebowania na pomoc instytucjonalną.

W związku z powyższym lokalna polityka społeczna Gminy Hrubieszów powinna koncentrować się na kompleksowym i zintegrowanym podejściu do rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym

uwzględnieniem działań profilaktycznych, rozwoju usług społecznych, wspierania rodzin, aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem oraz poprawy dostępności specjalistycznych form pomocy.

Istotną rolę w realizacji tych zadań odgrywa Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów, którego działalność sprzyja rozwijaniu lokalnego systemu wsparcia odpowiadającego na zmieniające się potrzeby mieszkańców.

10. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Korzystne warunki przyrodnicze, żyzne gleby, w tym czarnoziemy, oraz potencjał rozwoju rolnictwa. • Przygraniczne położenie gminy, stwarzające możliwości rozwoju współpracy transgranicznej, gospodarczej i społecznej. • Cenne zasoby dziedzictwa kulturowego, obiekty zabytkowe i walory krajobrazowe. • Potencjał rozwoju turystyki wiejskiej, agroturystyki i turystyki przyrodniczej. • Funkcjonowanie Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów, umożliwiającego rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia mieszkańców. • Doświadczenie samorządu w realizacji projektów społecznych finansowanych ze środków zewnętrznych. • Współpraca z organizacjami pozarządowymi, kołami gospodyń wiejskich i lokalnymi grupami społecznymi. • Realizacja przedsięwzięć na rzecz seniorów, rodzin oraz osób z niepełnosprawnościami. • Funkcjonowanie placówek oświatowych i infrastruktury służącej integracji mieszkańców. • Potencjał lokalnych inicjatyw społecznych i aktywności mieszkańców.	• Niekorzystne tendencje demograficzne, związane z ujemnym przyrostem naturalnym, migracją młodych mieszkańców i spadkiem liczby ludności. • Starzenie się społeczeństwa i wzrastające zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz zdrowotne. • Ograniczona liczba lokalnych miejsc pracy, szczególnie poza sektorem rolniczym. • Niewystarczająca różnorodność ofert zatrudnienia oraz ograniczone możliwości aktywizacji zawodowej niektórych grup mieszkańców. • Występowanie problemów związanych z ubóstwem, uzależnieniami, niepełnosprawnością i wykluczeniem społecznym. • Trudności komunikacyjne mieszkańców miejscowości oddalonych od głównych ośrodków usługowych. • Ograniczona dostępność specjalistycznej opieki zdrowotnej, rehabilitacji i pomocy psychologicznej w części miejscowości. • Niewystarczający zakres usług opiekuńczych i wytechnieniowych w stosunku do potencjalnie rosnących potrzeb. • Bariery architektoniczne i transportowe utrudniające funkcjonowanie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. • Potrzeba dalszej modernizacji dróg lokalnych oraz infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej. • Rozproszenie zabudowy utrudniające organizację i dostępność usług społecznych
Szanse	Zagrożenia

• Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy europejskich w perspektywie 2021–2027 oraz kolejnych programów wsparcia. • Rozwój usług społecznych świadczonych w miejscu zamieszkania oraz proces deinstytucjonalizacji. • Rozszerzanie działalności Centrum Usług Społecznych i tworzenie nowych form wsparcia mieszkańców. • Możliwość rozwoju opieki wytnieniowej, asystencji osobistej i specjalistycznych usług opiekuńczych. • Wzrost znaczenia ekonomii społecznej i współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi. • Rozwój usług skierowanych do seniorów, w tym inicjatyw aktywizacyjnych, integracyjnych i edukacyjnych. • Możliwość wykorzystania położenia przygranicznego w przyszłych procesach odbudowy Ukrainy i rozwoju współpracy międzynarodowej, zależnie od sytuacji bezpieczeństwa. • Rozwój przedsiębiorczości lokalnej, przetwórstwa rolno-spożywczego i działalności pozarolniczej. • Wykorzystanie nowoczesnych technologii i usług cyfrowych w opiece nad seniorami oraz osobami wymagającymi wsparcia. • Możliwość rozwijania współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie bezpieczeństwa, zarządzania kryzysowego i pomocy humanitarnej. • Wzrost znaczenia profilaktyki zdrowotnej, aktywnego starzenia się oraz działań wspierających zdrowie psychiczne.	• Utrzymująca się wojna w Ukrainie i związana z nią niestabilność sytuacji geopolitycznej w regionie przygranicznym. • Ryzyko incydentów związanych z konfliktem zbrojnym, w tym naruszeń przestrzeni powietrznej i czasowych ograniczeń w funkcjonowaniu przejść granicznych. • Możliwość wystąpienia zwiększonej presji na lokalne usługi publiczne w przypadku kolejnych fal migracji przymusowej. • Wzrost kosztów energii, żywności i usług, mogący pogłębiać trudności materialne części mieszkańców. • Pogłębianie się niekorzystnych zmian demograficznych, w szczególności odpływu osób młodych i w wieku produkcyjnym. • Rosnące zapotrzebowanie na opiekę długoterminową i usługi zdrowotne przy ograniczonych zasobach kadrowych i finansowych. • Możliwość nasilenia problemów uzależnień, przemocy domowej, samotności oraz kryzysów zdrowia psychicznego. • Trudności w pozyskiwaniu wykwalifikowanych pracowników świadczących usługi społeczne i opiekuńcze. • Ograniczenia finansowe samorządu mogące utrudniać utrzymanie i rozwój usług społecznych. • Zmienność przepisów prawa oraz zasad finansowania zadań samorządowych. • Ryzyko pogłębiania nierówności w dostępie do usług społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych na obszarach wiejskich. • Występowanie zagrożeń cyberbezpieczeństwa i dezinformacji, szczególnie w kontekście sytuacji międzynarodowej.
--	---

Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje, że Gmina Hrubieszów dysponuje istotnym potencjałem rozwojowym wynikającym z zasobów przyrodniczych i kulturowych, aktywności społeczności lokalnej oraz funkcjonowania instytucji realizujących zadania z zakresu polityki społecznej. Szczególne znaczenie ma rozwój Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów, stwarzające możliwości poszerzania oferty wsparcia i dostosowywania jej do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Do najważniejszych wyzwań należą niekorzystne zmiany demograficzne, starzenie się społeczeństwa, ograniczone możliwości zatrudnienia oraz rosnące zapotrzebowanie na usługi

opiekuńcze i specjalistyczne. Istotnym zadaniem samorządu pozostaje również przeciwdziałanie ubóstwu, uzależnieniom, przemocy domowej oraz różnym formom wykluczenia społecznego.

Na sytuację Gminy Hrubieszów wpływa także jej bezpośrednie sąsiedztwo z Ukrainą. Trwający konflikt zbrojny zwiększa znaczenie działań związanych z bezpieczeństwem mieszkańców, przygotowaniem na sytuacje kryzysowe oraz zapewnieniem ciągłości funkcjonowania usług publicznych. Jednocześnie położenie przygraniczne może w przyszłości stwarzać możliwości rozwoju współpracy międzynarodowej i gospodarczej, w szczególności w kontekście odbudowy Ukrainy.

W perspektywie lat 2026–2031 szczególnie ważne będzie wzmocnienie lokalnego systemu usług społecznych, rozwijanie działań profilaktycznych i integracyjnych, wspieranie rodzin, seniorów i osób z niepełnosprawnościami, a także zwiększanie odporności społeczności lokalnej na zagrożenia gospodarcze i geopolityczne.

CZĘŚĆ III – PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów szczegółowych i kierunków działań.

1. Misja

GMINA HRUBIESZÓW – WSPÓLNIE, AKTYWNIE, BEZPIECZNIE. Rozwój dostępnych i zintegrowanych usług społecznych poprawiających jakość życia mieszkańców w każdym wieku.

Cel główny:

Jeden zintegrowany i interdyscyplinarny system międzyinstytucjonalnego wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem lub marginalizacją społeczną.

Misją strategii jest przede wszystkim kompleksowe rozwiązywanie kwestii społecznych oraz działania profilaktyczne w obszarach wskazanych w Diagnozie niniejszej Strategii: brak integracji i marginalizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, przemoc w rodzinie, bezrobocie wśród mieszkańców – klientów pomocy społecznej, animacja współpracy partnerskiej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, opieka nad dzieckiem i rodziną. W myśl strategii Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów powinno funkcjonować, jako instytucja aktywizująca i wzmacniająca oraz łącząca zbiorowość lokalną. Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów powinno być liderem i inspiratorem współpracy partnerskiej na terenie gminy, ale przede wszystkim tworzyć politykę społeczną w środowisku Gminy.

2. Cele strategiczne

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej Gminy Hrubieszów określono pięć celów strategicznych, których realizacja ma służyć poprawie jakości życia mieszkańców, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu oraz rozwojowi dostępnych i zintegrowanych usług społecznych.

Cel strategiczny 1:

Przeciwdziałanie ubóstwu, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie integracji mieszkańców Gminy Hrubieszów.

Cele szczegółowe:

1. Ograniczanie ubóstwa i zapewnianie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie osób zagrożonych marginalizacją.
3. Wzmacnianie integracji społecznej i aktywności mieszkańców.
4. Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami.

Rekomendacje i kierunki działań:

- Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej i usługowej zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Systematyczne rozpoznawanie potrzeb osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.
- Rozwijanie pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego.
- Zapewnianie wsparcia żywnościowego osobom i rodzinom zagrożonym ubóstwem.
- Organizowanie wydarzeń integracyjnych, warsztatów i inicjatyw międzypokoleniowych.
- Wspieranie wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Podejmowanie działań na rzecz likwidacji barier utrudniających osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w życiu społecznym.
- Upowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy i wsparcia.

Cel strategiczny 2:

Ograniczanie skutków bezrobocia oraz wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców Gminy Hrubieszów.

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia.
2. Ograniczanie negatywnych skutków społecznych i ekonomicznych bezrobocia.
3. Rozwijanie współpracy instytucjonalnej w zakresie aktywizacji zawodowej.
4. Wspieranie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych mieszkańców.

Rekomendacje i kierunki działań:

- Obejmowanie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych.

- Udzielanie pomocy rodzinom dotkniętym problemem bezrobocia.
- Współpraca Centrum Usług Społecznych z Powiatowym Urzędem Pracy w Hrubieszowie.
- Upowszechnianie informacji o ofertach pracy, szkoleniach, stażach i innych formach aktywizacji.
- Wspieranie organizacji prac społecznie użytecznych i innych instrumentów rynku pracy.
- Realizowanie projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej.
- Wspieranie inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej i przedsiębiorczości.

Cel strategiczny 3:

Rozwój dostępnych i zintegrowanych usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększanie dostępności i jakości usług społecznych.
2. Rozwijanie środowiskowych form wsparcia dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
3. Wspieranie rodzin i opiekunów osób wymagających opieki.
4. Przeciwdziałanie osamotnieniu i izolacji społecznej seniorów.

Rekomendacje i kierunki działań:

- Rozwijanie działalności Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów.
- Rozszerzanie dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Rozwijanie usług asystencji osobistej oraz opieki wytchnieniowej.
- Uruchomienie i rozwijanie działalności Dziennego Centrum Opiekuńczego w Dziekanowie.
- Kontynuowanie i rozwijanie działalności istniejącego Klubu Senior+ w Kułakowicach Trzecich.
- Organizowanie zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych dla seniorów.
- Rozwijanie poradnictwa specjalistycznego oraz poprawa dostępności usług społecznych.
- Współpraca z instytucjami ochrony zdrowia, PCPR, organizacjami pozarządowymi oraz koordynatorem do spraw opieki długoterminowej.

Cel strategiczny 4:

Wzmacnianie systemu wsparcia rodzin, profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej.

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
2. Zapobieganie uzależnieniom i ograniczanie ich negatywnych skutków.

3. Rozwijanie profilaktyki i edukacji dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej i wspieranie osób jej doświadczających.

Rekomendacje i kierunki działań:

- Prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących uzależnień.
- Promowanie zdrowego stylu życia i aktywnych form spędzania czasu wolnego.
- Wspieranie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Rozwijanie poradnictwa psychologicznego, prawnego i rodzinnego.
- Wspieranie rodzin poprzez pracę socjalną i asystenturę rodzinną.
- Organizowanie warsztatów i działań edukacyjnych dla rodziców, dzieci i młodzieży.
- Wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz działań przeciwdziałających przemocy domowej.
- Współpraca z Policją, placówkami oświatowymi i instytucjami pomocowymi.

Cel strategiczny 5:

Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej, aktywności obywatelskiej i partnerstwa lokalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Cele szczegółowe:

1. Wzmacnianie współpracy samorządu, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.
2. Rozwijanie aktywności obywatelskiej, wolontariatu i inicjatyw lokalnych.
3. Zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych.
4. Wspieranie partnerstw lokalnych na rzecz rozwoju usług społecznych.

Rekomendacje i kierunki działań:

- Rozwijanie współpracy Gminy Hrubieszów i CUS z organizacjami pozarządowymi.
- Organizowanie spotkań konsultacyjnych i informacyjnych z mieszkańcami.
- Wspieranie działalności stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich i grup nieformalnych.
- Rozwijanie wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i inicjatyw międzypokoleniowych.
- Organizowanie wydarzeń społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.
- Wspieranie zajęć i przedsięwzięć integracyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi przy realizacji zadań publicznych.
- Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację wspólnych projektów społecznych.

Podsumowanie

Realizacja celów strategicznych będzie opierać się na współpracy Gminy Hrubieszów, Centrum Usług Społecznych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców. Podejmowane

działania będą dostosowywane do zidentyfikowanych potrzeb społecznych, możliwości organizacyjnych i finansowych gminy oraz poddawane systematycznemu monitoringowi i ewaluacji.

3. Określenie usług społecznych i zadań publicznych

W ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hrubieszów na lata 2026–2031 przewiduje się kontynuację i rozwój usług społecznych oraz realizację zadań publicznych odpowiadających na potrzeby mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zgodnie z art. 16b ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Strategia określa usługi społeczne oraz zadania publiczne, które mogą być zlecane podmiotom uprawnionym w trybach przewidzianych ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

1. Usługi społeczne przewidziane do realizacji i rozwoju na terenie Gminy Hrubieszów

W okresie obowiązywania Strategii zakłada się realizację i rozwój następujących usług:

- **Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania** – pomoc osobom starszym, samotnym, przewlekle chorym i osobom z niepełnosprawnościami w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych.
- **Specjalistyczne usługi opiekuńcze** – wsparcie dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności.
- **Opieka wytchnieniowa** – zapewnienie czasowego wsparcia osobom wymagającym opieki oraz odciążenie członków rodzin i opiekunów.
- **Usługi asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami** – wspieranie samodzielności, aktywności społecznej oraz codziennego funkcjonowania.
- **Usługi dziennego wsparcia i aktywizacji** – organizacja zajęć opiekuńczych, terapeutycznych, integracyjnych i aktywizujących, w tym rozwój oferty Dziennego Centrum Opiekuńczego.
- **Wsparcie seniorów** – rozwijanie działalności Klubów Seniora, organizowanie zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych i integracyjnych oraz działań przeciwdziałających samotności.
- **Poradnictwo psychologiczne i prawne** – zapewnienie mieszkańcom dostępu do specjalistycznej pomocy w rozwiązywaniu trudności osobistych, rodzinnych i społecznych.
- **Wsparcie rodziny** – praca socjalna, asystentura rodziny, poradnictwo rodzinne oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych.
- **Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy domowej** – prowadzenie działań edukacyjnych, profilaktycznych, interwencyjnych i wspierających.
- **Usługi aktywizacji społecznej i zawodowej** – wspieranie osób bezrobotnych, biernych zawodowo i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- **Usługi integracji społecznej** – organizowanie warsztatów, spotkań, wydarzeń i inicjatyw wzmacniających więzi społeczne oraz aktywność mieszkańców.

2. Zadania publiczne przewidziane do zlecania podmiotom zewnętrznym

W ramach realizacji Strategii Gmina Hrubieszów może zlecać organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom uprawnionym realizację zadań publicznych, w szczególności w następujących obszarach:

- organizacja i świadczenie usług opiekuńczych oraz wsparcia dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami,
- realizacja działań z zakresu opieki wytchnieniowej i asystencji osobistej,
- prowadzenie zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych dla seniorów,
- organizacja wsparcia psychologicznego, poradnictwa rodzinnego i działań profilaktycznych,
- realizacja programów przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej,
- organizacja zajęć profilaktycznych, edukacyjnych i opiekuńczych dla dzieci i młodzieży,
- prowadzenie działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem,
- wspieranie inicjatyw lokalnych, wolontariatu i aktywności obywatelskiej,
- realizacja działań na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w tym pomocy żywnościowej i rzeczowej.

Zlecanie realizacji zadań publicznych może odbywać się w szczególności w formie powierzania lub wspierania realizacji zadań, w trybie otwartych konkursów ofert oraz innych trybach dopuszczonych obowiązującymi przepisami prawa.

3. Współpraca z koordynatorem do spraw opieki długoterminowej

Ważnym elementem realizacji Strategii będzie współpraca Gminy Hrubieszów, w szczególności Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów, z właściwym koordynatorem do spraw opieki długoterminowej.

Współpraca ta powinna obejmować:

- identyfikowanie potrzeb osób starszych, niesamodzielnych i wymagających długoterminowego wsparcia,
- wymianę informacji dotyczących dostępnych form pomocy społecznej, opiekuńczej i zdrowotnej, z zachowaniem przepisów o ochronie danych osobowych,
- koordynowanie działań służących zapewnieniu ciągłości wsparcia osobom wymagającym opieki,
- rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej i ochrony zdrowia,
- wspieranie rozwoju usług środowiskowych umożliwiających osobom starszym jak najdłuższe pozostawanie w miejscu zamieszkania,
- opiniowanie projektu Strategii przez właściwego koordynatora do spraw opieki długoterminowej, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

4. Zasady realizacji usług społecznych i zadań publicznych

Za koordynację działań związanych z realizacją usług społecznych odpowiadać będzie samorząd Gminy Hrubieszów, przy istotnym udziale Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów oraz we współpracy z właściwymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Zakres i sposób realizacji poszczególnych usług będą dostosowywane do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców, możliwości organizacyjnych i finansowych gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

Szczególne znaczenie będzie miało rozwijanie usług świadczonych w środowisku zamieszkania, zwiększanie ich dostępności oraz wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców i ograniczania ryzyka wykluczenia społecznego.

4. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja założeń strategicznych obejmują systematyczną ocenę podejmowanych działań oraz ewentualne dostosowywanie kierunków ich realizacji w przypadku wystąpienia istotnych zmian społecznych, wynikających między innymi ze zmian przepisów prawa czy nasilenia określonych problemów społecznych. Kompleksowa ocena wymaga określenia, w jakim stopniu realizowana polityka pozostaje zgodna z przyjętymi wartościami i zasadami.

Ewaluacja ma charakter normatywny, ponieważ z jednej strony opiera się na obowiązujących normach i standardach, z drugiej natomiast może prowadzić do formułowania propozycji nowych rozwiązań, zasad i procedur. Jednocześnie pełni funkcję instrumentalną, gdyż jej zasadniczym celem jest dostarczanie podmiotom odpowiedzialnym za realizację polityki społecznej praktycznych informacji i wiedzy niezbędnej do podejmowania właściwych decyzji.

Proces monitoringu i ewaluacji Strategii obejmuje następujące etapy:

1. Powołanie zespołu ds. wdrażania Strategii.

W skład zespołu mogą wchodzić m.in. Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Gminie Hrubieszów oraz inne osoby wyznaczone przez władze Gminy. W uzasadnionych przypadkach, szczególnie w sytuacjach wymagających rozstrzygnięcia kwestii spornych, możliwe będzie również zaangażowanie niezależnego eksperta zewnętrznego.

2. Ocena stopnia realizacji Strategii.

Zespół odpowiedzialny za wdrażanie Strategii powinien odbywać regularne spotkania, nie rzadziej niż raz na kwartał, w celu analizy postępów w realizacji poszczególnych działań oraz oceny stopnia osiągania założonych celów. Podstawę formalną powołania zespołu, jego skład, zakres

obowiązków, a także szczegółowe zasady i sposób prowadzenia monitoringu Strategii określać będzie stosowne zarządzenie.

5. Wskaźniki stopnia efektywności i realizacji strategii

Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

1. W obszarze dotyczącym ludności:

- przyrost naturalny na 1.000 osób,
- saldo migracji na 1.000 osób.

2. W obszarze dotyczącym rynku pracy:

- udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
- udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.

3. W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:

- dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
- dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
- odsetek osób żyjących w ubóstwie,
- głębokość ubóstwa,
- udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację, jako złą lub bardzo złą.

4. W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:

- liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
- liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą, których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach. Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień.

Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

Ekonomiczne:

- stopień poniesionych nakładów,
- koszty jednostkowe uzyskania efektu,
- ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.

Społeczne:

- liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów,
- ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej,
- liczba odbiorców usług opiekuńczych, asystencji, opieki wytechnieniowej, porad,
- liczba zajęć dla młodzieży,
- liczba wydarzeń integracyjnych i osób korzystających z transportu.
- liczba osób usamodzielnionych.

6. Źródła finansowania

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Hrubieszów będą:

- budżet Państwa,
- budżet Gminy,
- środki celowe funduszy krajowych,
- fundusze Unii Europejskiej,
- budżet podmiotów odpowiedzialnych za dane działania oraz
- inne źródła.

7. Oczekiwane efekty działań

Uwzględniając wyniki analizy SWOT, w tym mocne i słabe strony Gminy Hrubieszów, występujące szanse i zagrożenia oraz możliwości finansowe, organizacyjne i kadrowe samorządu, można wskazać następujące przewidywane efekty realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026–2031:

- zwiększenie świadomości społecznej w zakresie problemów i potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ograniczenie izolacji społecznej oraz wzrost aktywności i integracji mieszkańców,
- zwiększenie możliwości pozostawania osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w dotychczasowym środowisku zamieszkania,
- poprawa jakości i dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych i asystenckich,
- rozwój kompleksowego systemu wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży,
- zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo - wychowawczych,
- ograniczenie zjawiska przemocy domowej, zaniedbań oraz zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży,
- zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom,
- ograniczenie negatywnych skutków nadużywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- zmniejszenie skali bezrobocia i ubóstwa oraz zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców,
- ograniczenie negatywnego wpływu trudnej sytuacji materialnej rodzin na rozwój i funkcjonowanie dzieci,
- rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców, w szczególności seniorów i osób z niepełnosprawnościami,
- wzmocnienie współpracy instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej,
- zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców oraz poprawa gotowości do reagowania na sytuacje kryzysowe.

Zakłada się, że realizacja powyższych działań przyczyni się do stopniowego ograniczania problemów społecznych, wzmacniania samodzielności osób i rodzin wymagających wsparcia oraz poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Hrubieszów.

8. Uwagi końcowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hrubieszów na lata 2026–2031 stanowi podstawowy dokument wyznaczający cele i kierunki działań samorządu lokalnego w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Określa

najważniejsze obszary wymagające wsparcia, wskazując jednocześnie możliwości podejmowania działań służących ograniczeniu wykluczenia społecznego oraz wzmocnieniu lokalnego systemu pomocy i integracji społecznej.

Strategia ma charakter długofalowy i otwarty, co oznacza możliwość jej aktualizacji i dostosowywania do zmieniających się uwarunkowań społecznych, gospodarczych i prawnych, a także bieżących potrzeb mieszkańców Gminy Hrubieszów. Realizacja jej założeń wymaga systematycznego monitorowania podejmowanych działań oraz współpracy instytucji odpowiedzialnych za realizację lokalnej polityki społecznej.

Podstawowym założeniem Strategii jest tworzenie mieszkańcom warunków sprzyjających bezpiecznemu funkcjonowaniu, rozwojowi osobistemu i zawodowemu oraz aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym. Szczególne znaczenie przypisuje się wspieraniu rodzin, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, materialnej i społecznej.

Istotnym elementem wdrażania Strategii będzie efektywne wykorzystanie potencjału ludzkiego, organizacyjnego i materialnego Gminy Hrubieszów. Osiągnięcie zakładanych celów wymagać będzie zaangażowania samorządu gminnego, Centrum Usług Społecznych, jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów działających na rzecz lokalnej społeczności. Współpraca ta powinna sprzyjać tworzeniu lokalnych partnerstw i podejmowaniu wspólnych inicjatyw odpowiadających na potrzeby mieszkańców.

Realizacja poszczególnych działań będzie uzależniona od możliwości organizacyjnych i finansowych samorządu oraz dostępności środków pozyskiwanych ze źródeł zewnętrznych. Programy i projekty realizowane w obszarze lokalnej polityki społecznej powinny pozostawać zgodne z celami strategicznymi i kierunkami działań określonymi w niniejszym dokumencie, a jednocześnie rozwijać i uszczegóławiać jego założenia. Dotyczy to zarówno programów corocznych, jak i dokumentów o charakterze wieloletnim.

Należy podkreślić, że skuteczność Strategii będzie zależała nie tylko od dostępnych zasobów, lecz również od zaangażowania wszystkich podmiotów uczestniczących w jej realizacji. Szczególnie ważne będzie podejmowanie działań kompleksowych, opartych na współpracy międzyinstytucjonalnej, właściwym rozpoznawaniu potrzeb społecznych oraz racjonalnym wykorzystaniu dostępnych możliwości.

Zakłada się, że konsekwentna realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hrubieszów na lata 2026–2031 przyczyni się do ograniczenia występujących problemów społecznych, zwiększenia dostępności i skuteczności świadczonego wsparcia, wzmocnienia samodzielności mieszkańców oraz budowania zintegrowanej, aktywnej i bezpiecznej społeczności lokalnej.